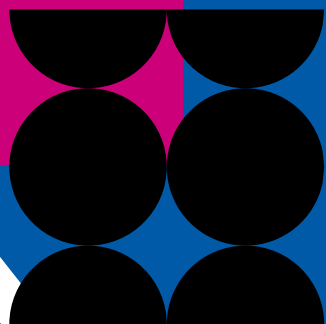

Bewustwording, beleving en bescherming van vogels in het Waddengebied

Een zoektocht naar balans

Ben Wielenga MSc

Onderzoeker European Tourism Futures
Institute (ETFI)

NHL Stenden Hogeschool

Inhoud

Werelderfgoed
Waddenzee: unieke
natuur vs.
menselijke druk

Onderzoek door
ETFI (NHL Stenden
Hogeschool)

W&W fase 1: nulmeting
vogelbeleving, bewustzijn,
draagvlak & gedrag

Fase 1 in actie:
casestudies
Wij&Wadvogels

Wat kunnen we
hiervan leren?

Meer beleving, meer
begrip: zo vergroot je
draagvlak voor vogels

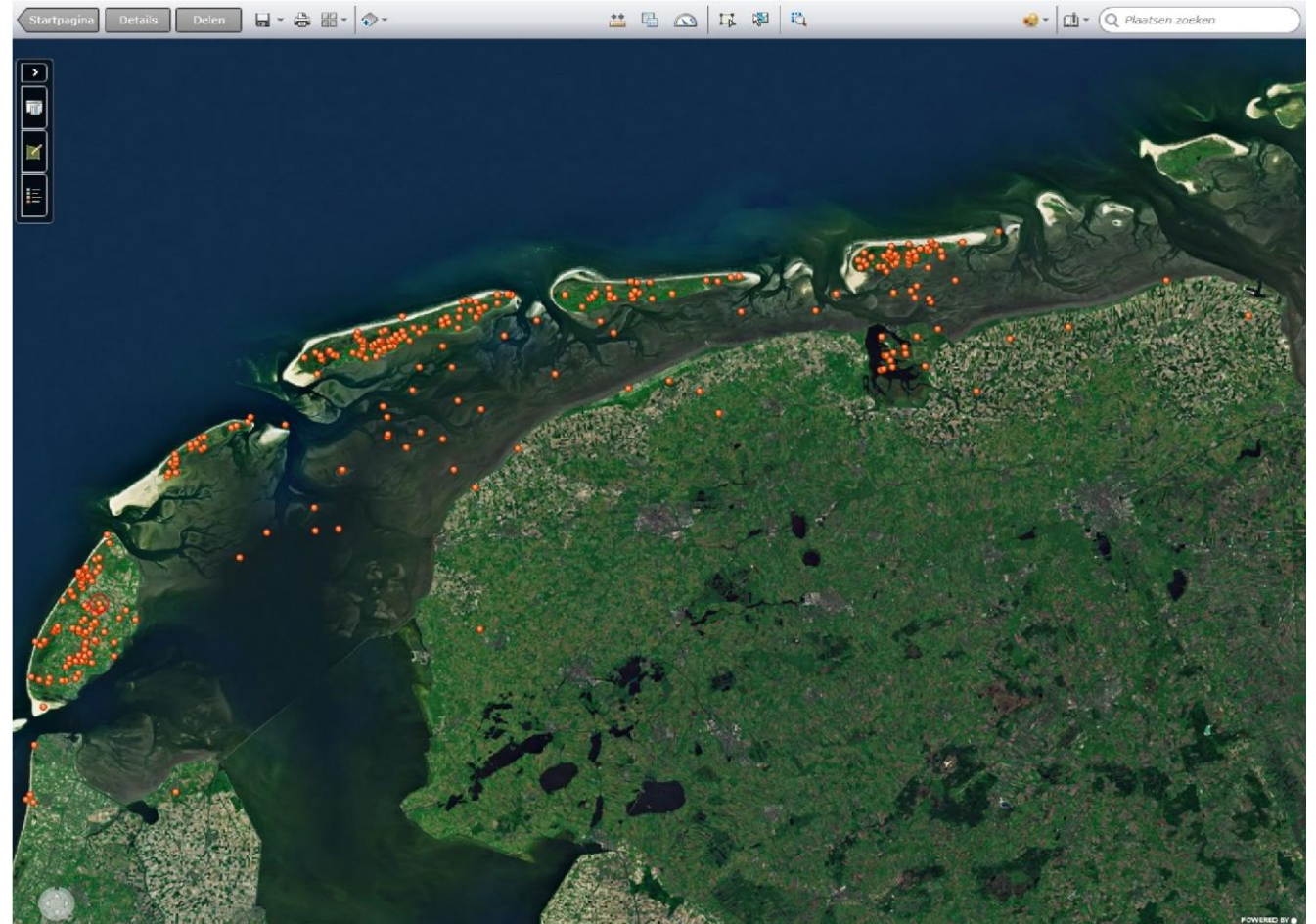
Wat staat er in
W&W fase 2 op de
planning?

Werelderfgoed Waddenzee: unieke natuur vs. menselijke druk

Unieke waarden:

- Uniek natuur- en cultuurlandschap (NL, DE, DK)
- Ecosystemen: wad, duinen, stranden, kwelders
- Cruciaal rust- en broedgebied voor miljoenen trekvogels (10 tot 12 miljoen trekvogels per jaar)
- Onmisbare schakel in wereldwijde migratieroutes (East Atlantic Flyway)

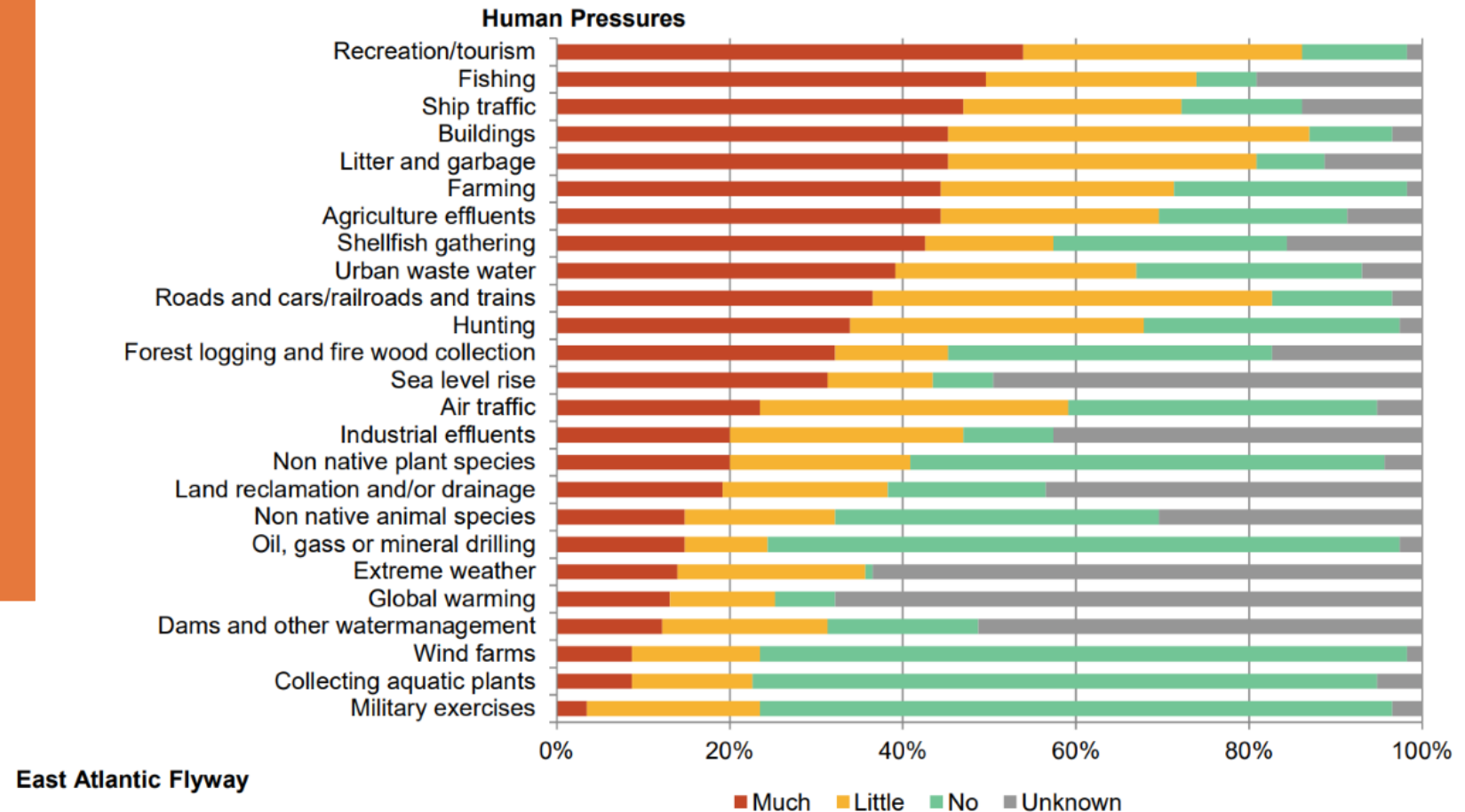
Bron: Hotspotmonitor, Sijtsma *et al.*

Menselijke druk:

- Jaarlijks miljoenen bezoekers
- Toenemende recreatiedruk
- Verstoring van vogelrust en broedgebieden
- Broedseizoen vs. toerismeseizoen
- Zoektocht naar balans tussen natuur en recreatie

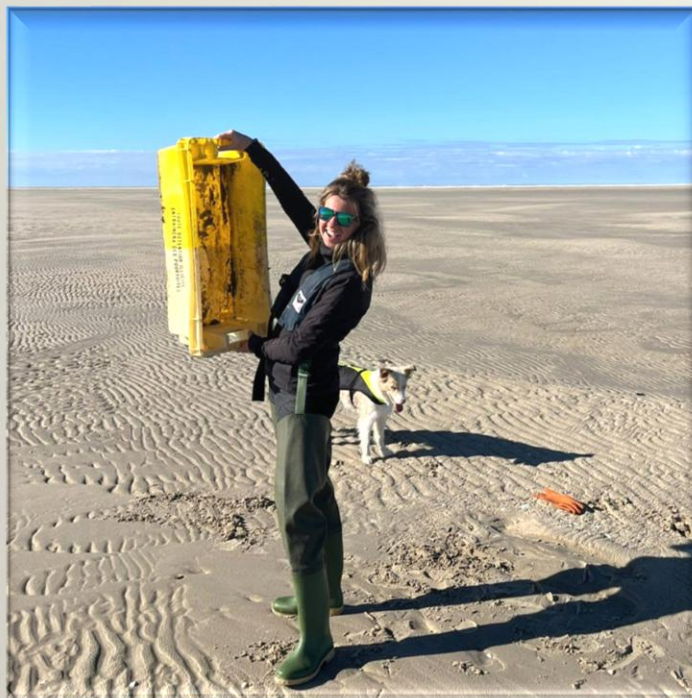
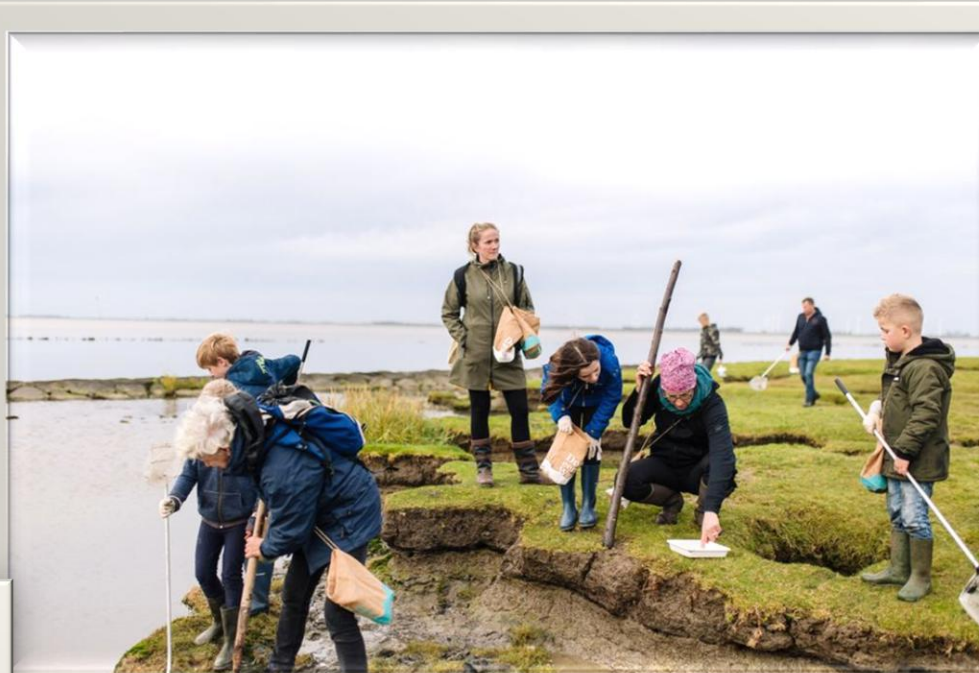

Frequentieverdeling (%) van drukfactoren die zijn vastgesteld op 115 locaties langs de Oost-Atlantische trekroute

Bronnen:
Vogelinformatiecentrum Texel, Visit Wadden, Studio Tosca, Visit Groningen

Onderzoek door ETFI (NHL Stenden Hogeschool)

Het besef van verstoring is beperkt (*nulmeting ETFI, 2021*; $n = 3.152$ (bezoekers), $n = 1.332$ (bewoners))

Terwijl.... er onder verschillende groepen een groot draagvlak is voor vogels en vogelbescherming.

Centrale vraag: *In hoeverre hebben natuurbeschermings- en educatieve maatregelen effect op de beleving van, en het draagvlak voor vogels en de bijzondere natuurwaarden van het Waddengebied?*

W&W fase 1: nulmeting vogelbeleving, bewustzijn, draagvlak & gedrag

- **Vogelbeleving:** Vogelobservatie populair (1/4 bezoekers; 1/3 bewoners); Sterke rol vogels in landschapsbeleving; Hoogste: Schiermonnikoog, Texel;
- **Affectieve verbondenheid:** Hoogste onder eilandbewoners en natuurliefhebbers; Laagste in Oldambt & Kop van Noord-Holland
- **Bewustzijn en draagvlak vogels & vogelbescherming:** Zeer hoog (bezoekers > bewoners); Hoogste: eilanden, Hogeland & Waadhoeke; Laagste: vaste wal Noord-Holland, Oldambt
- **Gedrag vs bewustzijn: *Bereidheid tot naleving regels*:** hoog; ***Bewustzijn eigen verstoring*:** lager.

Fase 1 in actie: casestudies Wij&Wadvogels

Zes casestudies zijn tussen 2022 en 2024 uitgevoerd in gebieden waar W&W-maatregelen zijn, of zouden worden, gerealiseerd.

1. Dynamisch zoneren in kwelder Westhoek: een getijdengestuurde aanpak;
2. Gedrag van watersporters op het Amstelmeer, Noord-Holland;
3. Westerplas, Schiermonnikoog;
4. Normerven, Wieringen;
5. Koffiebonenplaat, Terschelling;
6. Prins Hendrik Zanddijk, Texel.

Bron: Hoogheemraadschap
Hollands Noorderkwartier

Case Koffiebonenplaat, Terschelling

- Zeer belangrijk gebied voor rustende en broedende vogels aan de oostpunt van Terschelling;
- Vaarrecreanten omschrijven de omgeving nabij de Koffiebonenplaat als een “mooi plekje om droog te vallen op het Wad”.
- Gebied zelf wordt door zijn afgelegen ligging weinig bezocht, maar wint aan populariteit door toename aan moderne vervoersmiddelen (bijv. elektrische fiets);
- **W&W maatregelen:** plaatsing ‘einde eiland paal’ als duidelijk eindpunt van het eiland, aanleg corridor (paaltjesroute), infopaneel met toelichting en toegangsregels.
- **Gebruikte onderzoekstechnieken:** vragenlijst, observaties & GPS-data

Case Koffiebonenplaat: wat werkt wél (voorbeelden natuur × recreatie)

- ‘Einde-eiland paal’ lijkt aantoonbaar te werken als zachte maatregel;
 - 139 geobserveerde bezoekers → 112 blijven keurig bij de paal.
 - Paal fungeert als **natuurlijk eindpunt/fotomoment/rustplek**.
- GPS-data lijken effect te bevestigen:
 - **Doorlopers vóór plaatsing paal:** 28,6%
 - **Na plaatsing paal:** 15,4%
 - Daarmee **halvering van potentieel verstorend doorlopen**.
- **De corridor:** goed idee, maar lijkt beperkte werking te hebben;
 - Door **47 bezoekers** gewaardeerd, maar:
 - **22 keer** gemeld als onduidelijk (markering, broedseizoenregels).
 - Bij **hoog water** onbruikbaar → bezoekers wijken uit naar vogelgebied

Binnendringen van niet toegankelijk gebied gebeurt vooral door **onwetendheid** (borden gemist of niet gelezen) of **ontoegankelijkheid** van toegankelijke gebied, waardoor mensen gaan uitwijken.

Case Koffiebonenplaat: draagvlak & toekomst

- **Groot draagvlak voor bescherming:** 67 van 69 respondenten vinden maatregelen belangrijk/zeer belangrijk.
- **Bijna helft (32)** wil aanvullende maatregelen:
 - Betere informatie / meertalige borden (18x)
 - Duidelijkere markering corridor (13x)
 - Semi-afsluiting broedseizoen (10x)
 - Meer toezicht / vogelwachters (9x)

Wat kunnen we hiervan leren?

Het overgrote deel van de bezoekers wil niet verstoren. Vaak gebeurt verstoring echter onbewust, doordat bezoekers:

- Regels niet kennen;
- Borden, informatiepanelen of andere aanwijzingen missen;
- Klassieke informatie- en regels borden te belerend of onopvallend zijn en daardoor vaak niet de nodige aandacht wekken;
- Onwetend zijn over de effecten van bepaalde handelingen op de natuur;

- Boodschappen vaak emotioneel, niet activerend genoeg zijn;
- Vaak communiceren we ook op het verkeerde moment – te vroeg of te laat;
- Een landelijke, niet-eenduidige communicatie zorgt ervoor dat de belangrijkste regels voor gedrag in de natuur niet in het bewustzijn van de bezoekers verankerd raken.

Bron: Vogelbescherming

Meer beleving, meer begrip: zo vergroot je draagvlak voor vogels

Nudging op basis van een narratief: bezoekers motiveren om het gewenste gedrag te vertonen door hen bewust te maken waarom iets belangrijk is, of door hen op een speelse manier tot het gewenste gedrag te verleiden. Duidelijke, zachte en slimme sturing i.p.v. harde, strikte 'geen toegangsregels'

Communiceer 'aaibare', 'tranentrekkende' feiten door de ogen van de vogels:

- Die hen een stem geven;
- Die zorgen voor een emotionele (affectieve) connectie tussen mensen en vogels;
- Die inspelen op gevoelens;
- Die mensen laat zien en voelen dat vogels onderdeel zijn van hun leven. Vogels vormen een essentieel onderdeel van ons 'vakantiegevoel'. Verstoring kan desastreus uitpakken.

Im Wald schreie nur ich.

Bitte verhalte dich ruhig in der Natur,
denn Lärm verschreckt die Wildtiere.

natürlich
Mit Verantwortung

Mecklenburg-Vorpommern

MV
tut gut.

Bron: The Willows

Bron: Taalstrategie

Die Düne ist nur meine Bühne.

Danke, dass du nicht auf die Dünen gehst.
Sie sind Lebensraum vieler Tiere und schützen
vor Flut und Sturm.

natürlich
Mit Verantwortung

Mecklenburg-Vorpommern

MV
tut gut.

Wat staat er in W&W fase 2 op de planning?

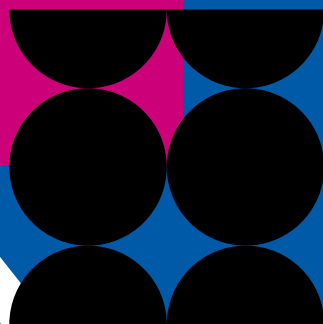
- **Benchmarkonderzoek** naar bewustwording, beleving en draagvlak voor vogelbescherming langs de Oost-Atlantische trekroute (Banc d'Arguin, Bissagoseilanden) en in vogelrijke gebieden wereldwijd die vergelijkbaar zijn met het Waddengebied (Coorong, Po Delta)
- Zes (nieuwe) **casestudies**
 - Nulmeting + effectmeting **Vatrop**;
 - Effectmeting **Amstelmeer**;
 - Hoek van de Bant **Lauwersmeer**;
 - Effectmeting **Prins Hendrik Zanddijk**;
 - Marconi **Delfzijl**;
 -
- **Effectmeting** vogelbeleving, bewustzijn, draagvlak & gedrag

AKKE FOLMER
BEN WIELENGA
NOËL MIDDELHOEK

WIJ EN Wadvo ogels

Bewustwording, beleving
en bescherming van vogels
In het Waddengebied
Fase 1: 2020-2024

Bedankt voor jullie aandacht.

Ben Wielenga MSc

Onderzoeker European Tourism Futures
Institute (ETFI)

NHL Stenden Hogeschool